

Megjelenik hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:

Egész évre	12 ft. o. 6.
Félévre	6 " " "
Évnyegyedre	3 " " "
Egy hónapra	1 " " "

Szerkesztői szállás:

belső szobánca 131. szám.

Kiadó hivatal:

középútcza Stein J. könyvkereskedése.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASZATI LAP.

Hirdetési díj:

öt hasábos garmond sorát 1-ször 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. a minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22.) Haasenstien és Voglmann (Neuer Markt 11 szám.) Pesten: Zeisler M. (Király utca 60 sz.)

Nyilvántartási cikkeik

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez küldendő. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

Pest, nov. 28. 1869.

(B.) A tegnap esti elején Miletios Sveto-zár újból szokott modorában lépett fel, t. i. pár hozzávalmas indoklással ellátott interpellatit nyújtotta be, melyek egyike sem arra volt intézve, hogy magában a tárgyan felvilágosítást nyerjen, hanem inkább arra, hogy a képviselői indemnitás köpenye alatt hirdethesse Magyarország területi épsege ellen intézett panslavistio foederalistio elveit magában a magyar parlamentben.

Azonban tulajdonképen napirenden a pénzügy-bizottmányának az 1867- és 1868-iki zárszámadásokról szóló jelentése volt, kapcsolatban a Ghyezy, Szontagh és Zsedényi által benyújtott ellenvéleményrel, ugy szintén Juszt és Ghyezy képviselő uraknak ugyanezen tárgyan a ház asztalára letett indítványival.

Itt tulajdonképen egy másodrangú kérdés áll előtünk, de a melyet részint a pénzügyi bizottmány theoreticus felfogása, részint a baloldali taktikája első rangú kérdéssé canonicálta.

Azt tudja mindenki, hogy az 1867 diki számadások egy részét nem a jelenlegi miniszterium vezette, hogy azok nem alkotmányos közegek által vitettek, a mint t. i. vezetettük kellett volna, s hogy ezekből csak is kimutatásokat lehet előterjesztetni. Az átmeneti nehézségek is ismeretesek, sőt nem kételkedem abban sem, hogy a baloldal vezériférfiai jól tudják, miszerint mind az 1848 iki, mind az 1868-diki törvények az alsóház köteleességé teszik a számadások évenkénti revisióját.

Igaz, hogy sem az 1848-diki, sem az 1868-diki országgyűlésnek nem rendelkeztek egy lehetőleg független számvizsgálókról, de ebből nem az következik, hogy a ház magát ezen köteleességek alól feloldozza, hanem az, hogy az említett költségvetéseket tárgyalja s jóváhagyja névbe kötelesege pontosabb teljesíthetése tekintetéből alakítsa államszámvizsgáló közeget.

Mindamellett a pénzügyi bizottmány a theoriák tömkelegébe jutva, s az ellenzék kapva az alkalmat, hogy a bizottmány által megadott alapon támadást intézhet a miniszterium ellen, a dolgot oda terelték, hogy kérdésessé vált volt, vajon elkészülhet-e a ház 1869 végével az 1870 iki költségvetés tárgyalásával.

Igen, mert az ellenzék már most hallani sem akar a jobboldal részéről tett azon indítványról, mely szerint egy 7 tagu bizottmány lenne kinevezendő, mely az említett zárszámadásokat, illetőleg kimutatást tárgyalva, mihamarabb véleményes jelentést terjesztson a ház elébe, hogy az köteleességének teljeleg megfelelvén, bevégezze még ezen évben a jövő évi budgetet.

Jellemző még ez ügyben az is, hogy a baloldal részéről jön az 1848 diki törvények elleni fellépés, a honnan oly bökezűek a törvények meg nem tartásából eredő bajlásokkal, s hogy a kérdést úgy állítják fel, mintha a jobboldal az illetőket meg akarná menteni a számadás terheitől, holott a jobboldal indítványában világosan ki van mondva, hogy a számadások végső átvizsgálása a felállítandó számvizsgálóknak reserváltatik.

Ez röviden a tényállás, mit ba az ellenzék közlelbbi magatartásával kombinálunk, lehetetlen azon meggyőződésre nem jutnunk, hogy ez nem volt egyéb, mint néhány deák-párti képviselőnek részükre való megszavaztatására célzó taktika.

De vajon annyira rendben vannak e már ügyeink künn és benn, hogy eljött az ideje szakadást idézni elő a nemzet kebelében? E kérdést bihetőleg a pártérdek némítja el.

A nemes ambitio.

Jelige: Hátra! Csak hátra! Lassan csak hátra!!

Nem gondolunk a hani szorosra, honnan, e napokban amugy lóhalálában vágatott a generalissimus és tábornoka, 8 csendő fedezete alatt Dragalj erőd felé; azon párt-tábor fővezérére esnek szemekink, honnan oly gyakran kiáltják át „jobbra”: előre! de maguk jó példát nem mutatnak.

Kérdezzük meg a harczedett katonát, ki már régóta megszokta a kis- és nagy, ón- és vasgombócok fittyölését, zúgását, mi az, mi helytállásra, sőt előre törésre unszolja a katonát oly pillanatokban is, midőn az „en grand uniforme” megjelent nagy kaszás tekintete előtt lehülekszik a forró vér, körül tekintet az óvatossá, s a megsokott fejelem is már már hallani véli: „hátra! csak hátra! lassan csak hátra!!” Azok, kik nem a szájokkal szokták az el-lent leverni, azt fogják felelni: hogy azon

férfiak keblét, kiknek arca, I. Napoleon szerint az ágyúszóra kigyúl és nem sáppad el — a nemes ambitio egy neme tölti el, mely annyira felmagasztalja a halandót, hogy bátran szembe néz a kéréhetlen halállal, s az emberföltötre is vállalkozik; ez azon magasztos büszkeség, melyet oly találóan fejeztek ki Waterloonál a francia vén gárda ama szavai: „a gárda meghal, de nem adja meg magát!” ez érzületre appellált a jó Bem apó, valahányszor így szólt: „előre magyar!” és: „szégyen a magyarnak futni!”

E szerint a nemes ambitioinak megállásra, sőt előre haladásra kellene a veteránokat ösztönöznie.

A parlamenti csataterén a minap ép az ellenzéköt tapasztaltuk. Pedig itt nem rémit a halál vérfagyasztó képe, hanem a Reform geniusának vidor arca oly hívólag mosolyg a harcossok elé. Honnan van tehát, hogy még azon oldal erősei is meg-hátráltak, kik másokat mindig haladásra unszolnak?

Emlékezhettünk, mily hévvel kínálta a kedélyes Tallérossy a pápaiakat a nem létező bank fiókjával; abban sem kételkedtünk, hogy a debreczeni „Csapófia” is örülne az ily aranyozott vásárfiának: mégis a balközép fővezére nem állott be a bank arany gyapjájért versenyzők sorába, bár nem kell vala itt a borzasztó Centaurust leküzdenie.

Ghyezy Kálmánt, a veterán parlamenti harcost, és ismert pénzügyi kapacitást bevalaszták a bank enquetebe, s ő a választást nem fogadta el, mivel csak őt egyedül választák be; pedig nem kell vala Dánielként az oroszlanbarlangba bocsátkoznia, csupán tudományát kellett volna a nemzet és haza javára hasznosítani, latba vetnie.

Mi volt az oka e hátrálásnak, nem kutatjuk, bár sokat beszélnek róla; annyit tény, hogy itt a nemes ambitio a hátrálást, bár lehet, hogy az nem volt a Ghyezyé.

Gajzágó figyelmeztette a balközép fővezérét, hogy „minél fontosabb valamely tárgy, annál nagyobb köteleesség az el-térő nézetűekre nézve véleményük érvényesítése”; hogy nézetök a többség által nincs elfojtva, hisz nem lehet tudni, mi lesz a többség véleménye, s vajon nem fog-e Ghyezy befolyhatni annak módosulására; végre is adhat be külön véleményt, ez által elhátríthatja magáról a felelősséget, s alkalmat nyújthat „a képviselőháznak s az országának a két vélemény közti választ-hatásra”. Elmondá Gajzágó azt is, hogy a többség módot nyújtott a kisebbség véleményének előadhatására; végül hangsúlyozta, hogy a képviselőház szabályai értelmében „a képviselő azon megbízatást, melyet a képviselőháztól nyert, elfogadni köteles”.

Mindezek dacára a haladást hirdető, a bankügygel korteskedést is űzőt balközép fővezére nem ragadta meg az alkalmat a szép ígéretek valóítására közreműködni; nem érezte magát felhívva a helytállásra, előre haladásra, hanem más ambitio után indulva, elásta ama talentumot, melyet a haza javára forgathatott volna meg.

A ház elfogadta Ghyezy lemondását; a bank enquete bizonynyal sajnosan nélkülözi ez apró részletekbe is beható pénzügyi capacitas közreműködését, mi pedig feljegyezhet-jük, hogy

„nemes ambitio”-nak egy oly neme is, mely hátrálásra unszol, ott is, hol haladni lehetne, sőt kellene; de feljegyezzük egyszersmind azt is, hogy a „nemes ambitio” e mása, nem magasztal fel senkit, talán azért nem, mivel jelszava: a pártérdek mindenek felett!

Honvédek bevonulása.

Sz.-Udvahely, nov. 24 én, 1869. — Már négy nappal ezelőtt, „több udvarhelyszéki és városi polgár” falragasszok által tudatá közönségünkkel, hogy ma a 26 dik honvédszászlóalj kerete átútlazóban városunkba érkezik! és hogy a város határánál ünnepélyes elfogadás fog történni.

„Mi piroslik ott a síkon távolban?”

„Honvéd!” e név hallatára melegebben kezd dobogni keble minden igaz hűfiának. Lelki szemekink előtt fellobognak a szabadságharcz mindazon drága és hőn ápolott emlékei, melyek e dicső nevet vakító fényvel sugározzák körül. Az elásvott nemzeti kíno-

nek Szent-György napja van: föltámadnak a deli leventék és meghazudtolják, hogy — vége, vége!

És hogy e dicső név örökösei, hős elődeiknek méltó utódai leendnek, hogy karjaik királyért, hazáért, esendben úgy, mint viharban — ha kell — mindig készen állanak, és hogy e név fényére, dicső múltjára homályt, szennyfoltot hozni nem fognak, sőt fényesebbé, dicsőbbé teendik azt: ki merne kétkedni azon?

A magyar király és a magyar nemzet közt létre jött szinte bizalomnak, legszilárdabb, legbiztosabb záloga az új honvédelmi intézmény. És e bizalom a Gondviselés azon ujjmutatásában culminál, hogy a m. kir. honvédség élén József főherczeg ő fensége áll!

A zászlóaljkeret déli 12 óra után érkezett városunk határához, hol főbíránk a széki és városi polgárság ezrei élén, riadó éljenzések közt üdvözölte azt. Szívélyes, de katonáson rövid volt a viszonzás. Honvédek élén a helybeli vadászszázalaj nagyon tisztelt őrnagy, ki segédjével előbb messze előre ment és Bőllőni huszár főhadnagy lovagoltak. A bevonulás zeneszó mellett és áradó örömyilvánulások közt történt. És a város tárt karokkal fogadta kedves vendégeit.

Azután „a több udvarhelyszéki és városi polgár” a megérkezett honvéd- és az itt állomásozó vadász-zászlóalj összes tisztikarát, s ez utóbbi önkénteseit, a kaszinó termeiben száz terítéket meghaladott diszébédél tisztelet meg; a városi hatóság pedig a honvédek színtén ingyen étellel és itallal látta el.

Jó zene és érdekes felköszöntések fűszereztek az izletés ebédet. A király és királyné, a koronaurók és József főherczegert emelt pobarak mindannyiszor a legelénkebb éljenzések közt üritettek ki. Felköszöntettek meg — Deák Ferencz; a vadászszázalaj őrnagy, tisztikara, a honvédtisztek, mint szintén a vadász önkéntesek és más notabilitások.

Összite bizalom és ragaszkodás a trón iránt; lelkesülés új intézményeink fölött; buzditás utógondolatok nélküli testvéries egyetértésre és derűben, borban való tömörülésre a közös érdekében: ezen eszmék képezék a felköszöntések tárgyait, melyeknek eredménye az éjszakába mélyen benyúló legkedélyesebb időtöltés volt.

Innen a zászlóaljkeret Csikszeredába megy.

a+b.

— A „Magy. Polgár” 142-dik számában még mindig kísért a politikai rövideszltség, tófalvi to-gában, © jegy alatt. „Csitt” úr e „Caistorja” zár-szót ígér; de most is elmond annyit, hogy „b. A. tollas kompániája (Mily élezes! és mily finom ez a karika jegyű úr!) a kormányt, s a közönség félrevezethető részét felültette.” T. Olvasóink, lapunk 141-dik számának „A „Magyar Polg.” mint szívaloskodó Hűbele Balázs” című cikkére visszafordítva látandják, hogy © cik-kirő „Csitt” úrra támaszkodva, e „félrevezethetők” közé számítja az egész balközép pártot; csak a két böles nem tilt fel a belügyér által „regélt”-eknek. Nem tudjuk, vajon nem látja-e a balközép tábornoka elérkezettnek az időt „barancszó” által vetni véget a fiók-lap gyerekes henczergéseinek. Nem kutatjuk, kiket gyanúsít © úr azaz, hogy humanissmusok „az adakozás ellen oly módon kel ki, mintha a tófalviak in-ségében gyönyörö telnék”; a ki mást ily szívtelenséggel mer vádolni, annak legyenek döntő bizonyítékok kezénél, különben méltán szemé közé mondhatja bárki: wie der Schelm ist, so denkt Er.” A zárszó megjelenéséig is arra figyelmeztetjük a karikába szűrt Socratest, hogy a talpában ne te-gyen túl még a „Gazeta”-n is. E lap ugyanis ezt írja: a tófalviak „gyermekai közt kiűzték a himlő” — és tovább: „ha a hatóság nem rendelkezik” — a 20—25 ként egy házba szorultak, tavaszig mind elhalnak.” A „Magy. Polg.” © jegyűje pedig így ír: „a szerencsétleneket újabban a himlő is meglátogatta, halomra ölvén gyermekei-keket sat.” Ilyen igazságot hirdet ez az © úr; ki esodálna tehát, ha a „Magy. Polg.” t. olvasóinak azt meri bizonyítgatni, hogy 2X2 nem 4, hanem 5.

Eszmetörédek a közmivelődés némely akadályairól.

I.

A „népnevelés” eszméjét lázas izgalommal karolta fel az újabb államélet, mert benne a nem-zet jövőjének kulcsát ismerte fel. Korunk a nép-nevelés titelleg, gyakorlati életbeleptetését követeli. Ez érdekében az elméletek egész tengere özőn-lék lelki szemekink előtt; de a megoldási kísérletek legtöbbnyire a kivihetlenség szirtjén törnek meg.

Hogyan is legyen kivihető a népnevelés szent, de rengeteg vészrőt követelő eszméje? Nemzeti segedelemmel? — nem bírunk. Egyesek áldozat-készségével? — nem győzzük. Nemzeti kölcsönök-kel, vagy bankögyárral? — képtelenség!

Tenni azonban kell. De lehet-e? Kellő kitar-tás az értelmiség hazafias közreműködése és a nép közérületének erkölcsi, észszerű ébresztése mellett — igen! Mert korunk nemcsak a nép-nevelési igényeket hozza felszínre, hanem a kérdés megoldására leghatásos eszközt is megismerteti, és ez az „önsegélyzés.”

Ezen „önsegélyzés” eszközeit felismerni s iránta a népben szellemet, közérületet ébresztetni; a népet a népnevelési ügy és elhanyagolt községi viszonyainak felvirágoztatása iránt szeretetre, lelke-sedésre guylasztani; ezt például, tanácsos, köz-reműködéssel fokozni, a hazai értelmiség, de kü-lönösen az igazi szakképzettség feladata. És itt ön-ként felmerül a mentől nagyobb számú kiváló real-és technikai szakferfiak közreműködésének szüksé-ges volta.

Fájdalom! Magyarhon épen e real- és tech-nikai erőiben szűkülökődik! Ezeket kell tehát sza-porítani mindenek előtt!

A hon lelkes ifjusága tódul Pestre, Debre-czenbe, Kolozsvárra s más nagyobb magyarhoni tanodákba, hogy ez, vagy amaz pályán jövőjét biz-tosítsa, érdemes polgára lehessen a forrón szere-tett hazának.

Igen feltűnő az, hogy még mindig jóval na-gyobb azok száma, kik a jogi (törvényes) pályára adják magokat és sokkal csekélyebb azoké, kik a real tudományok útján akarnak célhoz jutni. Pe-dig a nemzeti test is béna marad, ha az értelmi-ség egyetlen téren fejlődik, s a többit csaknem tel-jesen paragon hagyja, — vagy pedig épen idege-nek által engedi elfoglaltatni. Az egyoldalú mive-lődési törekvés ma annál károsabb, mert a haza olyannyira fontos anyagi érdekeit hagyja paragon heverni, sőt ennél is végzetlejšb mulasztást kö-vet el, midőn azokat nem hazafias, sőt néha épen ellenséges elemek kezére bocsátja, s így idővel a nemzeti vagyon felett olyanok rendelkezhetnek, kik előtt az ország és nemzet érdekei talán nem lennének mindig a legelső, legbecsessebbek.

Ezért bizonynyal korszerű figyelmeztetnei Ma-gyarhon ifjuságát azon körjelenségre is, melyet már több hazai lapok is jeleztek; arra t. i., hogy épen a juridikai pályának előbőnlése miatt, a meg-élhetési mód az ügyvédi és alsóbb hivatalnokai pá-lyán egyre nehezebbé válik. Elég legyen itt alka-lomszerűleg megemlíteni, hogy hazánkban a nem real irányu tudományos készttséget igénylő hiva-talok — régi szokás szerint — sokkal kevésbé vannak méltányolva, díjazva, mint a legbiztosabb s tündöklő jövőt ígérő technikai pályák. Honunk éghajlatánál, földjénél, fekvésénél és gazdag ter-mékeinél fogva is gyár- és mezőgazdasági iparra szintugy hivatva van. Itt az idő, mindenfelől nyi-lík a jó alkalom, melyet a tanuló ifjuságnak, ép a haza szent érdekében kell megragadnia! Most nem-csak nyugat és dél felé áll nyitott piac Magyar-ország különböző árucikkeinek, hanem a távol kelet felé is megnyílt Suez óriási kapuja, hová nemsokára elvezetnek a már munkálta-ba vett vas-úti hálózatok. India kínesei ezután nem vonatnak fél-, vagy egész éven át a Jöremény-foka körül, hanem a gőzsármayain érkezendnek tengerpartunk-hoz, hogy innen s részben a szárazon vonuló vas-pályákon vitessenek át Magyarország szívére, kivá-lóan emelvény hazánk hatalmi állását is! A keleti világkereskedelem oroszlan-részének az „erdélyi részek” is osztályosai leendnek; itt meg ugyan ke-vés gyár van, de Erdély a béke szelid égaljában fölvi-rágásra képes, mintán nyers termékei a világpia-czokon már is feltűntek, sőt nem egy első sorba jutott minőségénél fogva. Mióta magyar felelős kor-mányunk van, serdült ifjuságunk sinoz többé oly kétséges helyzetben, mint vala a korábbi szomoru években. A szebbnél szebb pályák itt és ott tárva állanak; az öntudatos törekvést nem gátolja a po-litikai reactio, a nemzeti érzelmeket semmi morális nyomás sem zsibbasztja el.

Erdély jóra való tanuló ifjusága számára is könnyebbé tette a magyar kormány a gazdasági magasabb kiképezetést: megnyitá a kolozsmonos-tori magyar kir. gazdasági tanintézet.

Magyar országgyűlés.

A képviselőház ülése nov. 26-án.

Kihirdetik a tegnapi szavazás eredménye; a naplóbíró bizottságba megválasztott Latino-

*) E tárgyról más alkalommal a t. szerk. úr engedelméből.

vics Vincze, — a pénzügyi enquete-be: Ghyezy Kálmán, Simonyi Ernő, Csengeri Antal, Kraljevics, Zsedényi, Trefort, Zichy Nándor, Kantz Gyula.

Ghyezy Kálmán bármily tisztelettel viseltessék is vele együtt a szakkbizottságba választott tagok iránt, s noha ily bizottságban eltérő nézetek megvitatását hasznosnak találja, a tegnapi szavazás eredményét még sem mondhatja méltányosnak, mert a pártja által kívánt számárányt a többség meg nem tartotta, s csak két tagot választván be az enquete-be, határozottan a pártkitűnt álláspontjára állott, az aránytalan többség ellenében a felelősséget a szakkbizottság határozataira nézve nem vállalja el s így a megbízást sem.

Simonyi Ernő tökéletesen osztja előtte szóló nézetét, s el is határozta magát a különben megítéltelő megbízás letételére, de pártja kívánsága folytán — miután olvi különbség fen nem forog — azt mégis elfogadja.

Gajzágó Salamon nem helyesli Ghyezy nézetét a választás körül; kíváncsian a fontos ügyben való részvétele annál inkább is, mert ha — a mit előre mondani nem lehet — a bizottság nézetétől eltérő megállapodásokra jutna is, külön vélemény által mindig alkalma lenne a felelősséget magáról elhárítani. Mindazáltal, noha a szabályok értelmében a t. képviselőt urat a megbízás elfogadására felszólíthatónak véli (bátról: a delegatiónál, de nem itt) a lemondást elfogadandónak véleményezi.

Madarász József (Szászokre.) Iseri ugyan jogát, hogy néha a szószékről, néha helyéről szólhat, várja az időt, hogy a szószékről beszéljen, most azonban tanácsosnak látja „enhelyéről” a dologhoz szólani. Kérde Gajzágót, hogy nincs-e meg az arány, ha a többségtől 5, az ellenzék részéről, és pedig a középről 2, az ugynevezett „szélsőbalról,” a mit ő maga „48-as pártnak” nevez, 1 tag választatott be; 5 a Tiszta Kálmán által felhozott illet-szabályt, mert az arány (3+5=8) szerinte helyes, s itt a bizottság valószínűsége kivonata a házbeli pártoknak; ennél fogva a megbízást elfogadandónak tartja (helyeslés), a balközép felfogásából mégis indokoltan találja Ghyezy K. lemondását.

Babes Vincze elvkérdést lát a dologba keverve, helyesnek tartja a Ghyezy eljárását, s az általa elmondottakat a nemzetiségekre is alkalmazandónak tartja.

Máriássy Béla napirendre térést indítván, élesen ellene mond Babesnek; a nemzetiségi kérdésnek a pénzügyi dolgoknál való felemlítését helyenkivülnek tartja, itt a magyar nemzet képviselői és nem a nemzetiségek képviselői vannak az országgyűlésben.

Mocsényi Sándor fontosabb ügyek per tangentem való felemlítését nem tartja célszerűnek; szerette volna, ha a nemzetiségi kérdés itt fel nem említették, mindazáltal kénytelen ellenmondani Mariássy képviselő azon kitételének, hogy a házban a magyar nemzet képviselői vannak jelen, s ezt egyetlenegy kitételnek, hogy Magyarországi képviselői.

Berzenczey László Babes ellen kel ki, s nem tartja helyesnek, hogy mindenütt felhozza, hogy ő kicsoda — micsoda, ha oly sokan vannak azon nem magyar képviselők, (Babes szerint a ház két harmada) hát mutassa ki Babes, hol vannak, miért nem hallják szavukat a minden apropos nélkül folyton a nemzetiségi kérdésen nyargaló képviselő ur nézeteinek támogatásában.

A ház Ghyezy K. lemondását elfogadja. Olvastatik továbbá az éjszakai szünet, Bajorország, Württemberg-Baden és Hollandiával 1868. okt. 25 kén kötött távri egyezményről szóló tvjavaslat, és a kp. bizottság jelentése.

TÁRCZA.

A mai California.

I.

Megnyílt a Pacific-vasút, mely Észak-Amerika távol nyugoti részét tárja fel a közforgalomnak és a vállalkozási szellemnek; nem lehet kiszámítani, mekkora befolyással leendő történelmi esemény azon terület kifejlődésére, hol az államképződés és polgárisulás évtizedek alatt létesítette azt, a mi az ó világban századok munkáját venné igénybe. Mindenek előtt California a világ egyik leggazdagabb és termékenyebb országa, melynek a nyugoti félgömb történetében nevezetes szerepe lesz, a csendes világtengerhez vezető vasút által még nagyobb fontosságúvá lesz és az eddigénél gyorsabb lépésekkel fog haladni a művelődés terén.

Californiát husz év előtt alig méltatták figyelemre, területét szorványosan lakták a henye spanyol telepesek és csekély számú amerikai bevándorlók; most lakosainak száma meghaladja a fél milliót s szakadatlanul és naponta új települések érkeznek.

Midőn 1849-ben kitört az arany-láz, a közfigyelem ez országra fordult; ezerek és ezerek települtek le Californiába, kiket az arany keresése vágya hozott oda. Majdnem mindazok, kik Californiát megismerték, nagy vonzalommal viseltetnek iránta s az országban köztudomású tény az, hogy a kik hosszabb ottlakás után hazatértek, legtöbb-

A ház a kérdéses egyezményt általában elfogadván, következik a részletes tárgyalás, melynek folytán a javaslat egyes szakaszai a kp. bizottság módosításaival vita nélkül elfogadtatnak.

A képviselőház ülése nov. 27-én.

Elnök Somssich Pál fél 11 órakor nyitja meg az ülést.

Jegyzők: gr. Majláth István, Széll Kálmán.

A miniszterek közül jelen vannak: Lónyay, Rajner, gr. Mikó, Gorove, gróf Festetics, Bedekovics, b. Eötvös, Horváth.

A múlt ülés jegyzőkönyve felolvasatván, észrevétel nélkül hitelesítették.

A képviselők közül kérvényeket nyújtanak be: Hrabár Manó, Térey Pál, Csiky Sándor, Kiss János.

Hensslermann Imre két kérdést intéz az összes kormányhoz: 1. Van-e tudomása arról, hogy a hg Eszterházy-család az akademiában elhelyezett családi képtárát egy bécsi bankárház közbenjárásával — mint a „P. L.” egy tegnap telegrammja mondja — külföldre eladni szándékozik? 2. Tett-e intézkedéseket, vagy szándékozik-e tenni az iránt, hogy e nagy műkincs a hazának megtartsák?

Miletics Szvetozár felelni kezd a miniszterelnök egy korábban adott válaszára; mi a hosszabb bevezetésből kiderül, elnök kérdése a házra: vajjon van-e joga a képviselő úrnak oly válaszra felelni, melyet a ház már határozatilag tudomásul vett?

Sűrű felkiáltások: Nincs!

Elnök: a képviselő úr különben is határozati javaslatot jelentett be, kérem ezt benyújtani.

Miletics benyújtja javaslatát, melyet nagyterjedelmű bevezetésével együtt Majláth jegyző felolvastván, kiűnt belőle, hogy az a keleti ügyekben a non interventio elvét kívánja a ház által határozatilag kimondatni, kérvén azt kinyomtatni és napirendre tűzteni. (Egy hang: Kár a költségért.)

Miletics Szvetozár a katonai örvidek polgárosítása tárgyában is nyújt be határozati javaslatot, melynek tárgyát képezé a nevezett tartomány alkotmányossá tételének elhatározása, melyre nézve az Zágrábban folytatandó tanácskozást kíván (a belserveszkedés megállapítása végett) összehívni. Ugyanannak végén a szerb tartomány kijelölését, s javaslatának kinyomtatását s napirendre tűzését is kéri. Kinyomtatni rendeltetnek.

Napirendre térvén a ház, olvastatik a tegnapi tárgyalat távri egyezmény harmadszor, s ezen olvasás után végleg elfogadtatik.

Ezután a pénzügyi szakkbizottságba választandó egy tagra szedtetnek be a szavazatok, az eredmény kihirdetése a jövő úrasra hagyatván.

A napirend második tárgyát a pénzügyi bizottság jelentése képezte, Juszt József és Ghyezy Kálmán s ügytársai által az 1868 ki zárszámadások megvizsgálására vonatkozólag beadott indítványokra nézve.

Ghyezy Kálmán és Juszt József szintén, mint indítványt tevő, indokolja határozati javaslatát.

Lónyay M. pénzügyminiszter helyeslést követő ezafolja Ghyezyt, s pártolja Juszt indítványát. (Beszédét közölni fogjuk.)

Ülés vége 2 órakor.

A község és megye rendezése ügyében

Összehívott értekezlet 1869 i. november 17-én tartott ülésében történt előleges elvi megállapodások vázlata.

Kapcsolásban a múlt ülés megállapodásainak, melyek által kimondatott, ki van jogosítva a hely-

nyire ismét oda visszasietnek, mert nem találunk világszerte „egy második Californiát.”

Az arany, ezüst, higany- és kőszénbányászat még mindig gazdagon jövedelmez; de mindezek háttérbe szorulnak azon haladás előtt, melyet az ország a földművelésben napról napra tesz. Már is annyi gabonát termesz, hogy nemcsak Európának juttathat belőle, de az amerikai egyesült államok keleti és atlanti államaiba is nagy mennyiséget szállított, eddigelő a költséges úton, mely a panamai szoroson vezetett át. Az é-amerikai egyesült államok hivatalos statisztikája szerint 1866-ban California 14 millió busbel (1/4 bécsi mérő) búzát és csaknem annyi árpat termelt. A bortermelés egyszerre nagy virágzásra jutott, évenként 3 millió gallont (27¹⁰ be kupa) termelnek Californiában. A szőlőművelés és borkészítés módja ugyan nagyobbra kezdett lépni, de vannak californiai borok, melyek bátran kiállják a versenyt a német és francia borokkal, bárha azt erősítik, hogy a californiai borait Bostonba és Newyorkba adják el, maguk pedig inkább iszák a behozott idegen borokat. San Franciscóban lehet ezt tapasztalni, de nem a bortermő vidékeken, hol a lakosok saját természetmennyiségüket fogyasztják. Különböző fajta borokat készínek: fehért, vöröset és pezsgőt. Nagy mennyiségben aszalják a szőlőt, fűgét, szilvát, barackot és almát.

California éghajlata oly szelid, hogy a legfinomabb európai szőlők, citromok, narancsok és mandolafák szabad ég alatt tenyésznek, érnek. Alsó Californiában a hőmérséklet csaknem tropicus, itt a kávé, kakaó termelők, a palma- és pizangfákat tenyésztik.

ség belügyeire közvetlen befolyást gyakorolni, azon okok vették tárgyalás alá, melyeknél fogva az illető, különben jogosult egyén, e befolyástól kizárassék, illetőleg a mennyiben az előjáróság választása őt szünteti le, activ választási jogától elvontassék.

E tekintetben felhozott egyrészt, hogy a bűnös cselekmények végett 5 évnél többre elítéltek a választási jogtól mindenkora elvontassék el, számukra csak a kir. kegyelem tartatván fenn joguknak visszaszerzésére.

És e mellett érvül felhozott, hogy miután nem bizonyos, vajjon a bűnös, a büntetés kiállása által tényleg javított-e? sőt épen első bűne miatt a védelem reá nézve nem oly kedvező, mint másra nézve, ki egyáltalában büntetve nem volt, — e végett a társadalomnak is megóvása tekintetéből, activ jogának elvesztése által is bűnbödjék, annál is inkább, mert tényleges javulása esetében, a kir. kegyelem útján jogait ismét visszaszeresheti. — Ennek ellenében azonban felhozott, hogy a bűnös kétszeresen büntetni, illetőleg az ítéletben kimondott büntetésen felül még jogai gyakorlathoz is elűnti, az igazság elvénél fogva nem lehet, és hogy a társadalomra nézve nem fog nagy veszéllyel járni, ha mint egyes ember, többnyire igen számos mással, activ választási jogát gyakorolja, mely feltett, de meg nem engedett roz hajlamai esetében is, a nagy többség ellenében kárt nem tehet.

Az értekezlet többsége az utóbbi nézethez hajolván, az autonómia fogalmának minél nagyobb megóvása tekintetéből is azon megállapodás jött létre, hogy a helység belügyeire különben jogosított egyén, activ választási jogának gyakorlathoz csak a következő esetekben zárassék ki, és ugyan: a) a ki bármely büntény miatt valamely fenytűt törvényszék ítélete következtében fogságban van; b) a ki ellen előleges vizsgálat nyomán bűnvádi kereset rendeltetett el, s egyúttal személye is lefolytatott.

Ezek után áttért az értekezlet a községre nézve felállított kérdések II. fejezetére és azt is a helységei alkalmazván, az 1. 2. 3. 4. számú kérdéseket: t. i. Ki intézi a helységi ügyeit? Mennyi legyen a képviselők és a pótagok száma? Kiknek adassék törvényszerinti képviselői jog? és kikből álljon a községi előjáróság? — egyúttal vélté tárgyalandónak.

A helységi ügyek elintézésére nézve különbség tétetett az elrendelés és decretálás, és a végrehajtás között. — S habár azon nézet is nyilvánított, miszerint a rendelkezés az összes jogosított helységi lakosokat, a vagyonkezelés néhány tanácsadó vagy is bizottság, és a végrehajtás az előjáróságot illesse, mégis fentartván a már kimondott elvet, hogy a helységi ügyekben a befolyás a jogosultak által közvetlenül gyakoroltassék és így képviselőnek helye ne legyen, a következő megállapodás jött létre:

A helység ügyeiben való bármilyen határozathozatal az egész helységi jogosultjainak egyetemét illeti, ide tartozván különösen az engedett statutarius jog, a vagyon feletti rendelkezés, annak kezelése, a költségvetés és zárszámadások megvizsgálása.

E határozatok végrehajtása pedig egyenesen az előjáróságra bízatik. A helységi előjárósága állandó egy bíróból és annak helyetteséből, továbbá a helység által hozandó statútum szerint bizonyos számú, legfeljebb 4—8 hites eskütűtke vagyis tanácsbeliekből, mely hivatalos állomások választás útján egyszerre lesznek betöltendők. — Kimondja továbbá az értekezlet, hogy a helység ezen belügyeiben is okvetlen szükségesnek tartja a jegy-

San Francisco, az egykor gunyhók- és sátrakból álló falu, ma rendezett város 150,000 lakossal. Főutcái a párisiakhoz hasonlítanak; középületei bármelyik fővárosnak díszére valóznak; vendéglői sokkal jobban vannak berendezve, mint Newyorké, a mivel sok van mondva. A közraktárak, s a tengerpart hosszában elvonuló védfal most épülnek.

California állam határozottan eltilta az ugynevezett „Greenbacks”-ok behozatalt, s a ki e papírpénzt névleges értéke szerint akarná forgalomba adni, az ország valamennyi hírlapjaiban megnevezetik. Mindaddig a forgalomban levő legkisebb pénz a tizen cent; Californiának van a legnagyobb aranypénze, a husz dollár. Ezelőtt még nagyobb aranypénzt vertek Californiában, az ötven dollárt; egy nyolcszázott aranydarabot, hasonlót a japáni pénzekhez; ezeket oly kevés gondal készíték, hogy gyakran egy ily 50 dollárosban egy-két dollárral több arany volt.

Az é-amerikai egyesült államokban Newyorkon kívül csak az egy Chicago (Illinoisban) versenyezhet San Franciscóval a népesség szaporodásában. Ez utóbbi a csendes Óceán melletti központja az é-amerikai érdekeknek, ép úgy, mint Newyork az atlanti világtenger mellett; jelenlegi népessége ép annyi, mennyi volt Newyorknak 1820-ban, tehát alapítása után kétszáz évvel. Ha a nyugoti partok mexicói kikötőtől lehetne élénkíteni, s ha a Vancouver szigetek fővárosa, Victoria kellő hátsó vidékkel bírna, ezek veszélyes versenytársává válhatnának San Franciscónak; de a jelen viszonyok közt egymaga áll, mint a par-

zói közreműködést; de miután megengedi, hogy több helység is tarthat magának egy jegyzőt, ennek qualificatiójának meghatározását a községi rendezés illető pontjánál veendi tárgyalás alá.

Áttérve az 5-ik kérdésre: „Nem lehetne-e a helységeket arra kötelezni, hogy előjárókat azok sorából válasszassék, a kik a békebírákra nézve törvényileg meghatározandó qualificatiókkal bírnak?” az értekezlet a helységi bírót a békebírói qualificatióhoz kötni nem akarja, mert egyrészt ezáltal a helység autonómiaját, mely a szabad választásban is nyilvánul, látja megszorítottának; s mert a békebírói hrtáskört a helységbírói hatáskörrel nem is szeretné összevegyíteni, — azon elvet tartván szem előtt, hogy a törvénykezési és közigazg. teendők e legalacsonyabb fokban is egymástól elválasztva kezeltesse. — Felhozott továbbá, vajjon a bíró személyére nézve ne kívántassék e külön vagyoni vagy becsületességi qualificatio? de az értekezlet itt is szem előtt tartva az autonómia fogalmát, ily garantiaikat kívánandóknak nem vél, habár szabadságában hagyatiki a helységnek az iránt statútum által rendelkezni.

Mégis azonban a közérkölosiség megóvása tekintetéből s nehogy a büntény miatt elítelt egyének azonnal ismét a helység élén érvényesíthessék a társadalomra netalán káros befolyásnak, az értekezlet abban állapodott meg előlegesen, hogy a ki felségsejtés, hűtlenség, gyilkosság, rablás, gyújtogatás, emberölés, lopás, csalás, sikasztás, hamis eskű, hamis tanúság, csempészet, hivatalos hatalommal visszaélés, lázítás, okirat és pénzhamisítás miatt elíteltetett, a reá szabott büntetés-idő kiállása után, még egyszer annyi időn által előjáróvá nem választathatik.

Felvetvén azután a 6-ik kérdés: „Mi legyen a helységi választók qualificatiója és a választás módja?” az értekezlet a választói qualificatiót már körülírtottnak tekintti azon megállapodás által, mely a múlt ülésben jött létre az iránt, hogy ki van jogosítva a helység belügyeire befolyani, mert a választást is csak ily belügynek tekintti. — A választás módjára nézve többféle nézet nyilvánult. — Javasoltatott egyrészt, hogy az előjárósági választás, minden felsőbb hatósági közeg vezetése nélkül, csak maguk a választók által alkotandó bizottság vezetése mellett, minden candidatio nélkül eszközöltesse. Felhozott másrészt, hogy a vezetés a békebíróra vagy a községi kerületi főnökre bízassék és ennek több kevesebb befolyás engedtesse a kijelölésben. — Szintén indítványoztatott, hogy a szolgabíró vagy megyei kiküldött tegyen hármas kijelölést, e mellett felhozatván, miszerint a megyék autonómiaja nem látszott eddig veszélyeztetve a főispán candidationalis joga által s így a helység autonómiaja sem fog ezáltal sértetni, felhozott, hogy a választás vezetésével megbízott egyén és a helység egyeteme által választandó candidationalis bizottmány együtt tegyék a kijelölést. Az értekezlet többsége azonban elvül mondván ki, hogy egyrészt a helység autonóm akaratának érvényesítését akarja minél inkább biztosítani, sőt mindennemű befolyás alól felszabadítani, mert az autonóm akarat csak is a legszorosabb belügyekben nyilvánulhat és semmiféle közigazgatási körre ki nem hat, s másrészt, hogy a helységek és a felettük álló megyék közti akarja az eddig is fennállott szerves kapcsolatot fenntartani, — a következő többségi megállapodásra jutott:

Az előjáróság választásának vezetésével egy, — a megye szervezésénél meghatározandó — megyei közeg lesz megbízandó, ki a határnapot kitűzi, s az általa kinevezendő jegyzővel a szavazatokat is átveszi és nyilvánosan megszámolja. —

tok kereskedelmi piacza annál is inkább, mert a Pacific vonal, melynek nyugoti végpontja Frisco (San Franciscót így szokták röviden kiejteni) É.-Amerika chinai, japáni és keleti kereskedelmét, sőt az európainak is egy részét a városon vezetí át.

Mindenfelé szemlélhetjük a nép gyarapodását. Hisz hol találunk világszerte olyan közraktárak- és kikötőkben dolgozó munkást, ki tíz centes szivarokot füstöljön? Hol találni nagyobb várost koldusok nélkül? San Franciscóban a koldulás nincs eltűnt, még sem létezik koldus. Kivéve a matroz városnegyedet, az alsó városban, a nyilvános hölgyek sehol sem alkalmatlankodnak az idegeneknek; vannak ugyan e féle nők San Franciscóban, talán számszámban mint más nagy vagy kikötő városban; de nagyobbára nincsenek olyan nyira elajlasodva és nem nélkülöznek egy mint másból, például Londonban és Newyorkban. A szolgák most is 25 dollárt kapnak egy hóra s rendszeresen öket fogadják meg, hanem ök választják magoknak úrnőiket! A farneokban dolgozó munkások (ranches, majorok, tanyák) hónapoként 30 dollár bért kapnak, s e mellett ételt és szállást; az ügyesebb kézműves naponta 4—5 dollárt megkeres.

A mit más országokban a fényűzési és inyenöz cizkék közé számítanak, California áldott éghajlata alatt a közönséges ét- és ruhamentek sorába tartozik. Alig van piac, hol nagyobb tömegekben legyen összehalmozva hal, vad és gyümölcs, mint San Franciscóban; itt sétálgatni valódi élvezetet szerez az inyenözeknek. A lazac fontja rendszeren 8—10 cent, s öt font szőlőt adnak 25 centért (mintegy 10 ezüst garas.)

A választás maga minden kandidáló nélkül közvetlenül és nyilvánosan vitelt véghez, és pedig felkiáltás után, ha csak egy jelölt léteznék, és szavazás után, ha azt legalább öt jogosított választó kívánja; szavazás esetében a megválasztáshoz abszolút szótöbbség kívánatik; ha ilyen létre nem jönne, a két legtöbb szavazatot nyert egyén közt új választást van helye. — A választás 3 évre történik, azonban a megválasztott csak egy éven át tartozik a hivatali polgári kötelességként viselni. — Ha halál vagy más közbenjött akadályok miatt az előjáróság körében időközben üresedés keletkezik, azok szintén a fentebbi módon eszközölendő választás után lesznek betöltendők. — Záradékok megjegyzetiek még, hogy a választást megelőzőleg a helység egyeteme egy választási bizottságot fog választani, mely a választók összeírását és a választásra szükségelt többi előleges lépéseket megteendő.

Ezen előleges megállapodások által a II. fejezet 7-ik és 8-ik kérdései, t. i. „Mily időre történik a választás?” és „Miként töltenek be az időközben megüresedett állomások?” szintén elintézeteknek tekintendők.

Népnevelési ügy.

Dézs, nov. 23. 1869. (Folytatása és vége). — E zajos tisztelettel fogadott beszéd után az iskolai tanács részéről megyei tiszteletbeli főjegyző és iskolai tanácsos Pataki Ferencz üdvözlé a mgos tankertületi felügyelő urat, azon hitben, hogy azon nevezetes állomást, hová ő Felső s a magas kormány bizalma érdemesíté, egy fogja betölteni, hogy a nép szeretetét is megtartja, s azon reményben, hogy mint a megnyitói beszédben fölemlített, a törvény értelmét és szellemét a kor szellemével is összhangzásba hozni iparkodik. E hitet, e reményt azon buzgalom, lelkes működés s ügyesreterre mutatkozó ernyedetlen munkásság adja, mely a tankertületi felügyelő úr eddigi munkásságán s intézkedéseiben előmlik s bizalomra ébreszt. Ily irányú működés a tanács segédkezésére bizon számíthat, végre indítványozza, hogy a tanácskozást megnyitói beszéd, mint e nemből első, jegyzőkönyvbe iktatassék; mit a gyűlés egyhangulag el is fogadott. A tanácsok részéről egyik iskolai tanácsos kisdedőv Turbucz Ferencz tartott rövid, de tartalomdús beszédet.

Miután tanfelügyelő Turbucz Ferencz és Czicze János kérte fel helyettes jegyzőket, felolvastattott a négy egyházi hatóság Szamosújvár városa és megye tisztségének átirata, s ezek szerint 34 megválasztott iskolatanácsos alkotja e megye iskolatanácsát.

Midőn a vallás- és közoktatási miniszter által a tankertületi iskolatanácsosok számára kiadott útmutatás felolvasatának, Medgyes Lajos azon kérdése felett: vajjon a törvényben meg van e az eskü letétele, vagy csak is az útmutatásban áll, ez esetben ajánlja a fogadalmat az eskü helyett, — hosszas vitaközlésre adott alkalmat. Az iskolatanács szavazattöbbséggel a fogadalom mellett nyilatkozott, s megalakulván: tagjai a törvényben előirt kötelességeik teljesítésére ünnepélyes fogadást tettek, az útmutatásban foglalt eskümlinta szerint.

Turbucz Ferencz és Czicze János véglegesen jegyzőkné választván el, az útmutatás 7-dik §-a szerint egy elemi- és egy felső népiskola számára állandó szakbizottság alakított, az elsőnek tagjai: Almásy Károly, Hirsch Lipót, Kovács Ferencz, Kulcsár János, Pataki Ferencz, Turbucz Ferencz, Biró S., Hosszu K., Bodai B., Desseffi M., báró Bánffy Dezső. — A másodiknak tagjai: Medgyes Lajos, Szarvady Pál, Czicze János, Czecz Gergely, Krémer S., — bizalmi férfiakul meghivatván: Adorján és Balló. — Végre olvastattott a vallás- és közoktatási miniszter leirata, melyben a jelenleg működő néptanítók számára egy nevelési és oktatási ideiglenes tanfolyamnak a jövő 1870-dik évi nyári szünidő alatti megnyitása tárgyában jelentéstétel végett felhívja a tanfelügyelőiséget, illetőleg az iskolatanácsot. Részletes és indokolt véleményadás czéljából átadatik a felsőbb népiiskolai szakbizottságnak. A szakbizottságokat a kerületi tanfelügyelő fogja egybeírni. — Ezzel a gyűlés eloszlott.

K. L. A.

Dalmátiai zavargások.

A hadműtétek eredményes folytatására szakértők véleménye szerint, a jelenleg Dalmáciában levő haderőnek legalább kétszerese kívánatnék, sőt egy félhivatalos jelentés erősíti, miszerint a felkelés leverésére csak egy nyílik kilátás, ha csapataink a grahovai területet Montenegróban megszállva a crivoscieiek előtt a visszavonulást elzárják, erre pedig 50,000 ember szükséges. Kormánykörökben átlátják, hogy ez oly háború volna, melynek hátterében a keleti válság fenyeget, de más részről lehetetlennek hiszik, a Crivosciei pacificációját Grahova megszállása nélkül. E tárgyban ő Felső Bécsbe visszatérése után fog döntő határozatot hozatni.

Miklós montenegrói fejedelem levele a ragusai orosz consulhoz, a „Presse” szerint következőleg eseti a helyzetet: „Világos, hogy az osztrák katonai hatóságok nem bírnak a fölkeléssel, eddig Zuppat sem sikerült teljesen alávetni, miután ott a felkelők száma még mindég 1600-ra

terjed. Alattvalói közlekedését és csatlakozását a felkelőkhez, valamint ezek átlépéseit a montenegrói területre, a legjobb szándék mellett sem képes gátolni.

Nem használt semmit, hogy a határon egy sor akasztófát állítottak fel, s mindenikre táblát függesztettek ily felirattal: „A ki ezen bitófán tul megy, rajta hal meg.” Embereit sem lehet többé visszatartani, mert az igazságtól rendkívül fokrohadt. Ha szemet huny eljárásuk előtt, Ausztria fenyeget, ha pedig megengedi, hogy az osztrákok Montenegrót megszállják, saját alattvalói lőnek agyon, s így helyzete valóban kétségbeesett.”

Időközben újabb erősítések küldetnek Dalmáciába. A Deutschmeister ezred elindulási parancsot kapott; rendeltetése, mint mondják Dalmácia, hová már az Albrecht ezred újoncz hadjutalékának második kiegészítő osztálya is utban van.

Szerkesztőségünknek is le van téve az aláírási-ív egy általános munkás-egylet megalapítására.

Szövege im itt következik: „Felkérjük mindazokat, kik egy általános munkás-egylet létrejöttét óhajtják, szíveskedjenek ezen ívre neveiket följegyezni, s az aláírási ívet legfeljebb f. évi december hó 10-éig aláírott ideiglenes elnökhöz (b. királyutca 20. sz. a.) annyival inkább beküldeni, mivel december 12 kére a közgyűlés további határozathozatal végett összehívni fog. Az egylet főczélját a munkás osztály szellemi és anyagi jólétének közös erővel leendő kifejtése és megszilárdítása, beteg, önhibájukon kívül elszegényedett és munkaképtelen társainak erejéhez képesti segédkezése, s utazóinak gyámolítása fogja képezni. Jelen ív aláírása még semmi kötelezettséget sem von maga után. — Kolozsvárt, 1869. nov. 19 én. Dr. Csávás Gyula, ideigl. elnök. Szegedy József, id. jegyző.”

Napi hírek.

— A kolozsvári honvédkerület parancsnoksága által a zászlóanyai szerep elfogadására következők urnok kérték fel: A 19-dik hunyadi zászlóalj számára b. Jósika Lajosné ő excellenciája; a 20-dik gyula-fejérvári zászlóalj számára gróf Eszterházy Kálmán ő nagysága; a 21-dik nagy-szebeni zászlóalj számára gróf Beldi Györgyné ő excellenciája; a 22-dik medgyesi fogarasi zászlóalj számára ifj. gr. Bethlen Gáborné; a 24-dik háromszéki zászlóalj számára gr. Mikes Jánosné; a 25-dik küküllői zászlóalj számára gróf Beldi Ferenczné; a 26-dik udvarhely-eszékési zászlóalj számára Mikó Antalné és Daniel Gáborné; a 27-ik marosvásárhelyi zászlóalj számára gr. Teleki Domokosné; a 28-dik szász-egényi zászlóalj számára b. Bánffy Albertné; a 29-dik aranyosi zászlóalj számára b. Kemény Istvánné; a 31-dik naszód-beszercei zászlóalj számára gróf Bethlen Sándorné; a 32-dik doboka-szolnoki zászlóalj számára b. Bánffy Dánielné és Torma Károlyné ő nagyságai.

— 7244. B. szám. Hirdetmény. Folyó évi december hó 1-től kezdve az általános és katonai árszabásban foglalt és bank- vagy államjegyekben szedendő illetékekhez ezüst árkelet fejében 22 1/2% pótlék fog beszédelni. Kelt Pesten 1869. november hóban. Az első erdélyi vasút igazgatóság.

— Naszódvidéken múlt hó 22-én folyt le a harmadik követválasztás a monori vál. kerületben. 32 szavazattal megválasztott Cséri Lajos pesti ügyvéd. Résztvett 56 választó.

— Honvédeinket alig fogadta lelkesebben város, mint Nagy-Enyed, hová múlt hó közepén tájra vonult be Jeszenszky István hadnagy vezetéke alatt egy a kolozsvári tanosztályból odarendelt csapat. E bevonulást levelezünk után már említett, azonban hozzáadjuk még a következő részleteket: Az érkezőket — bár tél borította a vidéket el — egész özőne fogadták a koszorúknak. A városház terén a tanács küldöttsége üdvözölte, kijelentvén, hogy minden közhonvéde 20, altisztre 30, s őrmesterre 40 krajczár díj és szabadszállás vár. Tisztelettelre diszebed rendeztetett, melyen a megye és város értelmisége vett részt, köztük a megye főispánja is.

— A földm. ipar- és kereskedelmi miniszter a lőtenyész bizottság elnökét b. Bánffy Dánielt közlebről értesítette, hogy ő Felső Bécsbe parancsa következtében ezennél szinkülönbség nélkül fogják bevásárolni a lovakat a hadsereg számára, s így a szürke lovaknak is a más színűekkel egyenlő becsült lesz. A miniszter úr felhívja egyzersmind a bizottság elnökét, hogy erről a lőtenyészőket, a szürke szín iránt eddig alaposan táplált ellenszenv elenyészése végett, azonnal értesítse.

— A kolozsvári kir. urbéri törvényszék tegnapelőtt, november 20-án, tartá első nyilvános ülését azon, nem rég illetékes helyen létrejött megállapodás és útmutatás folytán, miszerint a bevezetett perek előadásának az első fokú urb. bíróságoknál is nyilvánosnak kell lennie. Elnök megnyitván az ülést, tizenegy urbéri perben mondatott ki ítélet. Előadók voltak: Pintye József ülnök, s Mikó Miklós és Ranta László pótlóülnök.

— Egy távirat érkezett Bécsből, mely szerint az Eszterházy család megbízta a bécsi hi-

telintézetet, hogy gondoskodjék az Eszterházy-képtár eladásáról. Kétség kívül nem sok gondoskodás kell hozzá, hogy a jeles képtárnak vevője legyen, s alaposan feltehetünk, hogy el fogjuk veszteni azt. A „Századunk” egy felszólítást intéz az arisztokrátiához, melyben azt hangoztatja, hogy e fontos művészeti kincs megmentése első helyen arisztokrátiánk kötelessége volna.

— Az Ubryk Borbála-féle ügyben egy bécsi távirat jelenti, hogy a vizsgálatot tényálladék hiányában megszüntették. A szegény apáca gyógyíthatlan örült, s egy tébolydában van elhelyezve.

— Előfizetési fölhívás. Midőn évek előtt a sors csapása látásomtól megfosztott s festési pályám folytatására képtelenné tett, hazám nemeslelkű hölgyeinek és fiainak irányában oly nagy mérvben tanúsított meleg részvéte és támogatása erőt és bátorságot adott lelkemnek, a leg-szomorubb helyzetben is, tovább munkálkodni. E munka terményeit most egy kötet költeményben közrebocsátani szándékozom, s bátor vagyok azt a nemeslelkű közönség meleg pártolásába ajánlani. E kötet folyó évi december hó végéig fog megjelenni. Előfizetési ára: beritékba fűtve 1 frt, diszkötésben 2 frt. Szíves gyűjtőimnek 10 előfizető után tiszteletpéldánnyal szolgálók. A könyv szétküldése postán bérmentve fog eszközöltetni. Tisztelettel fölkérem a szíves gyűjtőket és előfizetőket, hogy az előfizetési ivatek a pénzzel együtt december 20-ig hozzám beküldeni szíveskedjenek. Pest, 1869. november 20-án. Mezei József.

Hivatalos értesítések kivonata.

Árverések. Tordamegyében Szurdokon fekvők decz. 4, jan. 5. — Csik Szeredán ház és telek decz. 12, jan. 12. — Felső-Fejérbén Páloson fekvők decz. 13, jan. 13.

Nemzeti színház.

Nov. 27-én: „Büvös vadász.” A mai előadásnak leginkább zenerészét emelhetjük ki, mely nehézségei mellett is sok részben sikerült. Tanner né kiűző Agatha volt, a közönség általános tetszésére folyvást érzéssel, szabatosan énekelte. Gerecsné (Anna), mint énekesnő, kifogás nélkül töltte be helyét. Dalfi (Max), Tanner (Gáspár), Szilágyi (Ottó) és Török (remete) kielégítettek.

Nov. 28-án: Itt először: „Miatyánk Istent,” színmű a népeletről, 4. felv. Idegen eszme nyomán magyar színre alkalmazta Rajkay F. J. A darab piquans czime nagy közönséget hozott össze. A szereplők elég igyekezetet fordítottak és meglehetősen sikert is arattak.

Nov. 29-én: „Chouffleur ar otthon lesz” és „Beestületszó.”

Nov. 30-án: Itt először: „Plebános szakácsnéja,” vig életkép, írta Berg O. F., fordította László Vilmos. Ujdonságokban, úgy látszik, ez idén nem lesz hiány, a választás ellen talán lehetne némi kifogás. A „Plebános szakácsnéja” felette áll az azt megelőzőleg adott két ujdonságnak; ha egyéb nem is, legalább egy pár természetes alak figyelmet érdemel. Sok helyi érdeke van s frivolitása mellett az lehet oly, hogy oly nagy szenzációt keltett a bécsi közönség előtt. A szereplők között leginkább kiemelhetjük Tannernét, ki meglepő kedves Gusztikát személyesített. Mióta Tannerét népszínművekben is látjuk fellépni, rendkívül nagy haladást tanusít. Nemcsak hangja válik naponta zengzetesebbé, de otthonias a színpadon és igen sokszor helyesen alakít. Gusztika szerepében nemcsak mint énekesnő, hanem mint színésznő is kitűnő volt, s a közönség jelenések alatt is több versen zajosan megtapsolta. Erdélyi (Ernő) sok igyekezetet tanusított, Kőrösné (Ludmilla) és Szilágyi (Stiglitz) megfelelően szerepüknek. r. l.

Szerkesztői nyílt posta.

Dr. R. . . urnak Tordán. Feleletét jövő lapunk hozandja egész terjedelmében.

KÜLFÖLD.

A „Times” a párisi választások eredménye alkalmából visszapiantást vet a júniusi választások s a jelen percz közti időszakra. A vezérpap ezen időszakot a legnevezetesebbek egyikének tartja a franciaia történelemben, mivel az alatt egész komolysággal megkísérlik egy új forradalmi előidézését, s minden ellentállás nélkül kénytelenek voltak azon tervet abban hagyni, mivel a kormány ébren volt, s mivel a nép is épen nem vágyott csendháborításokra. 1848-ik évből férfiak most már odahagyták a harcot, s a látszólag annyira veszedelmes engesztelhetlenek közül az egyetlen, ki bejutott a kamrába, épen Rochefort, ki a jelen viszonyok közt üdvös befolyást fog gyakorolni a kamra értelmes tagjaira, s talán azt eszközölni ki, hogy a baloldali lassankint szorosabban csatlakozzék a „tiers part”-hoz.

Flórencz, nov. 27. Lanza véglegesen elválta a cabinét újraalakítását, és már több politikai kiűzőségekkel értekezletet tartott.

Az „Italian. Gorr.” jelenti: Konstantinápolyból arról tudósítanak, hogy nemsokára egy új ferman fog közzététetni Egyiptomnak a Portához való viszonya tárgyában; ezen fermanban mindazon követelések benn fognak foglaltatni, melyeket a nagyvezér a khedivehez intézett iratában felállított.

A nevezett „Ital. Corr.” ezen tudósítást — ha az megvalósul — komoly bonyodalmak jelét tekintti.

Ledru-Rollin-nak egyik párisi barátjához intézett leveléből a „Times” levelezője következő érdekes helyet közöl:

„Némelyek azt hiszik, hogy én eszélyt tanusítottam, midőn a választás elől visszavonultam; mig mások gyöngeséget látnak eljárásomban. Egyik rézet fölött sem akarok vitatkozni. Én csupán azt tevétem, mit kötelességemnek tarték; — önnel azonban közölni akarom ebbeli eljárásom indokát. Az ifju Rochefort látogatása előtt még tétováztam; de azóta bizonytalanságomnak vége lett. Én szabad-ságra vágyom; de nem kívánom azt minden áron. Én azt fehér s nem bíbor vörös öltözetben óhajtanám szemlélni; s előre látom, hogy oly emberekkel, mint Rochefort, kikérthetetlenül a polgárháborúhoz fognánk eljutni. Ha szinte megengedem is, hogy 1793-ban a vérontás szükséges volt, mégis meg vagyok róla győződve, hogy az ma gyűlöletes és hasztalan volna.”

Tulajd. és felelős szerkesztő: Sándor József.

A közönség köréből. *)

Válasz

nagytiszteletű Basa Mihály esperes úr, a „K. Közlöny” folyó évi 137-dik számában megjelent „nyilatkozatára.”

Az ó-tordai ref. kebeles egyházi tanács által készített, a teljes egyházi gyűlés által helybenhagyott, már régen Basa Mihály úrhoz s általa felsőbb helyre is fölterjesztett „kimutatás alapján” az ó-tordai ref. egyház a márczius előtti időben néhai papja alatt, vagy négy ezer forintig károsodott. Ezt irtam a 125-dik számú „K. Közlöny”-ben is. Rágalom uram! ez akkor lehet, ha a fenn-értett egyházi kimutatás adatain. Azonban bosszón meg ön, ha felső helyről adatait nem tartom oly bűverejűeknek, mik ép a fennidézett egyházi kimutatást tönkre tudnák tenni. Ennek folytán önnek a 137-dik számban harasztosi ajándékaik érintetlenül küldöm vissza.

Torda, nov. 24. 1869.
Dózsza József,
ó-tordai ref. segéd-pap.

B. Szolnok. Dézs. A „M. Polgár” idei 122-dik számában □ urnak a dézsi kisdédódóról hozott közleményeire illőnek tartom tiszta felvilágosítással szolgálni.

Hogy a dézsi kisdédódó virágzásnak indult s nem bukkott el a többi Erdélyben felállítottakkal együtt, szellemi oldalról onnan van, mert ennek előjárása adata, hogy a szegény szülők kisdédeiket csak nagyobb testvéreikkel együtt küldhetik fel. A nagyobb gyermeket pedig csupán megóvásában részesíteni nem elégséges, mert a télenégtől is óvnunk kell növendékeinket. Ezért hát határozatilag kimondja, hogy ezen óvoda a nagyobb gyermekeket illetőleg előkészítő iskola is legyen. Ezért a dézsi kisdédódó mindig igen népes volt; az idén 100 és 130 között állott naponként a létszám, s nyári examenkor 54 olvasni tudó gyermek állott próbára s lépett át a rendes elemi iskolákba.

Épen így vannak rendezve a pesti virágzó kisdédódók is, s e nélkül a valóságos óvodának kisebb helyiségekben nincs jövőjük. Nem csoda hát, ha az országgyűlés és a mlgtu közoktatási miniszterium azokat ez úttal egyszerűen mellőzni kívánta.

Anyagi virágzása óvodáknak onnan van, mert a bevételek egyrészt az előjáróság minden évben tőkésíteni kívánta, s hogy ezt tehesse, nekem, mint óvodai tanítónak, 1856-ig csak 220 frt évi fizetést adott; 1856-ban felemelte 300 pengőforintra. Így ezen intézet, mely 1847-ben csak 1000 frt tőkével bírt, ma már közel 4,000 frt tőkével s 691 frt 85 kr tiszta évi jövedelemmel rendelkezik. Ezenkívül 2 bál jövedelemre is számíthat.

A „Magyar Polgár” □ írójának megrovásaira nem őrmest felelek, mert polemizálni nem szeretem. De mivel, mint nagy gazdát, saját földem mivelésével elfoglaltnak állít, ezennel ekéimet, szerkeimet, minden névvel nevezhető barmaimat, sertéseimet mind neki ajándékozom, sőt mindazon szántóföldeimet és kaszálóimat is a rólu vett takarmánnyal együtt, melyekhez csak bár egyszer kiléptem a város határára; kivéven egy szekér töröküzámot, melyet nüm szokott megmivelní. Mert azt azoktá mondani: Lélek-lélek! de hogy élek? S nümnek és 3 gyermekemnek is csak kell valamiből élni.

Hogy az említett □ úr szerint jobboldali corteskedéssel vagyok elfoglalva, ez talán csak nem vétek; annyival inkább, mert a dézsi polgárság meg tudja különböztetni a pártszenvetelt a kisdédódó érdekétől s épen azon napon, midőn Tisza László Dézsén megjelent, 153 frt 50 kr jövedelmet hozott az óvoda részére tartott polgárbál.

Hogy □ úr szerint, mint nagy nyelvbúvár, ábeczék és olvasókönyvek írásával vagyok elfoglalva, ebben nem értem a consequentiát, mert ábecze íráshoz nem nyelvbúvár, hanem paedagogia szükséges.

*) Az e rovatban megjelenő cikkekért csak a sajtóhatósággal szemben vállal felelősséget a szerk.

